Misligholdelse

Da skudsmålsbøgerne således indgår som en væsentlig del af personregistreringen i samfundet, er lovbestemmelserne også ret restriktive med hensyn til overholdelse.

Sanktionsbestemmelserne fremgår af Tyendeloven, men er mere håndgribeliggjorte i lovbestemmelserne om skudsmålsbøger, der jo fremgår som de første sider i skudsmålsbogen.

I §3 fremgår:

”*Forkommer en Skudsmaalsbog, skal Tyendet under Bøder af indtil 10 Kroner ufortøvet anmelde det for Politiet, som derpaa har at undersøge, hvorledes Bogen er forkommen. Er dette skeet forsætligen af Tyendet, bør det bøde fra 10 til 40 Kroner. Derhos bør Tyendet anskaffe sig en ny Skudsmaalsbog, hvilken i dette Tilfælde saavel paa Landet som i Kjøbstæderne udleveres af Politiøvrigheden. Den nye Skudsmaalsbog bør paa Landet inden 4 Dage forevises Sognefogden under Bøder af indtil 20 Kroner.*”

Altså er omhyggelighed med opbevaring af skudsmålsbogen vigtig, da det er forbundet med vanskelighed og økonomiske omkostninger af fremskaffe en ny.

I §4 fremgår:

”*Enhver Husbond, som fæster et Tyende, er berettiget til at indføre i dets Skudsmaalsbog, fra og til hvilken Tid det er fæstet, i hvilken Egenskab og for hvilken Løn. Enhver Husbond skal, forinden et Tyende forlader hans Tjeneste, indføre i dets Skudsmaalsbog fra og til hvilken Tid det har tjent ham*”.

Paragraffen omhandler husbonds ret og pligt til påtegninger i skudsmålsbogen. Herunder er det vigtigt, at husbond udelader yderligere skriblerier i bogen, idet disse kan være ansvarspådragende.

I §5 fremgår:

”*Indfører Husbonden i selve Skudsmaalsbogen enten noget Skudsmaal eller nogensomhelst anden Bemærkning end de i § 4 omhandlede, skal han. naar det af Tyendet forlanges, under en privat Politisag dømmes til at betale det, hvad det koster at faae Bogen ombyttet hos Politiøvrigheden, og kan desuden idømmes en Bøde af indtil 20 Kroner*”.

Skriver husbond f. eks. en negativ anbefaling, kan tyendet forlange det fjernet på husbondens bekostning. Husbonden kan i samme forbindelse pådrage sig bødestraf.

I §6 fremgår:

”*Enhver, der ankommer til Kjøbenhavn eller en anden Kjøbstad, for sammesteds at tage Tjeneste som Tyende, eller paa Landet tager saadan Tjeneste i et Pastorat, hvori han eller hun ikke hidtil har opholdt sig. skal anmelde det i Kjøbstaden for Politiøvrigheden og paa Landet for Sognefogden, og af samme lade sin Skudsmaalsbog paategne. I disse Tilfælde bør saadan Anmeldelse ogsaa skee af den Husbond, der tager*

Tyendet i Tjeneste. Anmeldelserne bør sker i Kjøbstæderne inden 24 Timer og paa Landet inden 4 Dage efter Ankomsten. Ligeledes skal Enhver, der forlader den Kjøbstad eller det Pastorat paa Landet, hvor han eller hun hidtil har tjent som Tyende, forinden Afrejsen anmelde dette i Kjøbstaden for Politiøvrigheden og paa Landet for Sognefogden, der da have at indtegne i Skudsmaalsbogen, at Anmeldelse er skeet, men iøvrigt Intet om Tyendets Forhold. Endelig bør i Kjøbenhavn Anmeldelse til Politiet saavel af Husbond som af Tyendet og Anmærkning om Anmeldelsen i Skudsmaalsbogen ogsaa ellers skee, hver Gang et Tyende forlader eller tiltræder en Tjeneste, hvilken Anmeldelse bør foregaae inden 24 Timer derefter."

På landet skal tyende således foretage sin tilmelding i sognet inden 4 dage. Overskrides fristen pådrager tyendet sig en sanktion.

I §7 fremgår:

"*Det Tyende, som ikke er forsynet med Skudsmaalsbog, eller forsømmer i rette Tid at giøre nogen af de i § 6 befalede Anmeldelser og derom at erholde Paategning i Skudsmaalsbogen, eller ikke lader denne, overensstemmende med § 4. paategne af den Husbond, hvis Tjeneste det forlader, bør bøde fra 2 til 20 Kroner*."

Sanktionen er som det ses voldsom. 20 kr. må på dette tidspunkt udgøre et væsentligt beløb set i relation til tyendets indtjening på tjenestestedet.

I §8 fremgår:

"*Forsømmer Husbonden at give den i § 4 befalede Paategning i det Tyendes Skudsmaalsbog, der forlader hans Tjeneste, eller at gjøre den ham efter § 6 paaliggende Anmeldelse, bør han bøde fra 2 til 20 Kroner.*"

Her omtales sanktionen mod husbond, hvis han misligholder sin forpligtelse til påtegning af skudsmålsbog. Skulle han have påført skudsmålet en anbefaling af tyendet, vil han ligeledes, såfremt anbefalingen er bedre end de faktiske forhold har vist, være ansvarlig overfor tyendets fremtidige arbejdsgiver, såfremt denne skulle blive påført "en skuffelse".

I §9 fremgår:

"*Den, som udriver Blade af sin Skudsmaalsbog eller forsætligen gjør Noget i samme ulæseligt, bør bøde fra 10 til 20 Kroner, eller straffes med simpelt Fængsel i indtil 8 Dage eller Fængsel paa Vand og Brød i indtil 3 Dage. Hvo, som forfalsker en Skudsmaalsbog, straffes efter de derom gjældende Lovbestemmelser*."

Her har vi lovgivningens mest restriktive paragraf, der mere end noget andet bevidner skudsmålsbogens vigtighed og ukrænkelighed. Opbygningen af bogen med laksegl m.v. indikerer næsten denne paragrafs ukrænkelighed, og fængselsstraffen som sanktion bevidner jo udmærket alvoren.
